

И все по-често нощем започва да ме застига самотата, това най-чуждо и най-непонятно за мен чувство в досегашния ми живот. Появява се обикновено около полунощ, когато застиват всички живи и мъртви шумове освен постоянното пукане на панелите като кости на изстиващ мъртвец. Винаги в такива мигове ме обхваща нелепото чувство за някакво едва доловимо дихание на хищно животно, но толкова близко и плътно, сякаш съм в огромната му уста. Ставам и започвам да се разхождам нервно из грамадния хол, който всъщност е моето работно помещение. Няма спасение. Усещането за самотата не е гъсто и лепкаво, то е остро и бляскаво като връх на кама. Застига ме съвсем ненадейно, мъчи се да ме притисне в ъгъла, край глупавата зелениясала амфора или край фикуса, натикан там от моята чистачка. Едва намирам сили да се изплъзна и да изскоча през вратата, без да изгася зад себе си нито една светлина. Качвам се в асансьора, смъквам се със затаен дъх от четиринайсетия етаж в партера. Знам много добре, че в такава нощ бих загинал, докато ме намерят, ако тая скърцаща катафалка внезапно спре. Качвам се в колата, бързо запалвам мотора. Неговият тих, ромонещ шум, безкрайно по-приятен от бълбукането на прочутите планински потоци, мигновено ме съвзема. Усмивкам се на глупост-

та си, потеглям бавно. И все пак се чувствавам някак хладно изтръпнал, сякаш са ме извадили от хладилник. Зиморничаво свивам рамене. И отварям прозореца, за да изветрее вонящото дихание на звяра, което ме е преследвало до самата кола. Не знам какво става с мен, май нещо съм се невротизирал, откакто се разведох с жена си.

Гумите пърпорят под мене меко и монотонно, като дъжд. Свивам много остро към алеята, която ни служи за улица, за да чуя обидения и ободряващ в същото време писък на спирачките. Фаровете задраскват като с пръст тъмните фасади на блоковете. Някой далечен полилей, спипан от светлините им, пламва за миг пред очите ми и угасва. Бялва се и изчезва в небитието тънко дантелено перде. Вече не съм сам, моторът е с мен, напразно ругаят това търпеливо и непретенциозно същество, че бълвало мръсотии. Е, бълва, разбира се, но поне го прави с такт и прецизно, не се уригва като хората на кисело вино и чесън.

По това време май че е отворен само нощният ресторант на хотел „София“. Паркирах, както винаги, на площада и доста разколебан се пъгнах в елегантния асансьор. Бях се успокоил съвсем, заведението с нищо не ме привличаше. Не съм пристрастен към алкохола, не обичам празни компании, пияни дърдорковци, ласкатели. И все пак това като че ли е постоянната ми среда, натам ме тика всекидневната човешка инерция. Минах през ресторанта, без да посмея да се огледам, и седнах на една отстранена маса. По природа съм недружелюбен, малко навъсен човек, устните ми са винаги здраво стиснати. Знам, че съм търсен, но не разбирам защо. Като че ли неприветливите хора, които само от време на време ще изгърсят някой заядлив парадокс, са мно-

го по-силен притегателен център от веселите дърдорковци, особено около жена ми, която събираше около себе си рояци от хора. А сега, вместо да се успокоя, изведнъж се почувствувах в някакъв идиотски вакуум.

Поръчах си бял италиански вермут, сладникаво и блудкаво питие, което е по-добре да не се пие. Но с какво друго да се налива човек в тоя закъснял час? Едва сега предпазливо се поогледах. Тая вечер ресторантът ми се стори доста празен, поне додето стигаше погледът ми. Беше непривично тихо, тишината сякаш бе фиброзираща между червените кадифени завеси. В нейната прозрачна мрежа безшумно, като паяци, се плъзгаха келнерите, сервираха мълчаливо и сръчно. Това май че е най-голямото достойнство на ресторанта, иначе студеното телешко месо, което си бях поръчал, ми се стори доста жилаво. Изпих още един вермут, после едно съвсем сухо уиски, само с една малка бучка лед. Започнах да се разгривам вътрешно. Както винаги в такива случаи, първо се събужда въображението, протяга тънките си крилца, сини като на водно конче, и се приготвя да литне. Но не успя тоя път, някакъв келнер се приближи до мен и каза учтиво:

– Канят ви на голямата маса, другарю Манев.

Не бях видял никаква голяма маса.

– Кой ме кани?

– Големия Жан.

– Пиян ли е?

– Не, ни най-малко...

Въздъгнах притеснено. Големия Жан е моят шивач. Наричат го Големия Жан за разлика от Малкия Жан, който все още работи като частник. Не може току-тъй човек да обиди шивача си, особено ако държи да е добре облечен.

– Кажете му, че след малко ще дойда – отвърнах аз.

Доядох, без да бързам, студеното телешко и мрачно се понесох към неизвестната маса. Да, Жан наистина бе събрал поне десетина души между своите почитатели и клиенти. Като ме видя, той стана прав в своя безукорно изгладен, хризантемен костюм. Тоя човек, който с такъв вкус обличаше другите, наистина не знаеше как да облече себе си.

– Няма нужда да ви го представям, всички го знаете.

Едва ли – помислих с досада аз, докато сядах на почетното място до него. Не бях естраден композитор, за да ме гледат с опулени очи момичетата от модерните кафенета. Все пак имаше няколко познати, нищо особено, един режисьор от анимационната студия, барманката на дневния бар. Изобщо, както напоследък се случва, жените бяха повече от мъжете и по-добре се забавляваха, макар че алкохолът вече бе успял да направи гласовете им доста кресливи. В края на краищата сам си бях виновен, дори острият кинжал на самотата не е така страшен като една леко пийнала, бърлива и досадна компания.

И все пак можеше да бъде и по-лошо – ако бяха съвсем пияни, да речем, или говореха за коли и футболни мачове. Тия поне бърбореха нещо за филми, макар и български. Животът ми е пълен с такива празни вечери и ненужни познанства, които понякога ми тежат с години. Стараех се да гледам само в чашата си, да не поемам реплики, да не се усмихвам, да не проявявам излишен интерес към нищо и никого. Изобщо хубавичко се наскучах. И тая вечер навярно щеше да изчезне докрай от паметта ми, ако все пак не се беше случило нещо особено. Но то се случи малко по-късно и сега, както бях изпълнен с досада, няхах никакво усещане,

че ме очакват някакви изненади. Само от време на време поглеждах съвсем дискретно часовника си, който си тракаше все така акуратно, без да се интересува в каква компания бях попаднал. И когато сам той ме увери, че времето на доброто възпитание е кажи-речи изтекло, станах, извиних се и си отидох. Разбрах, че Жан никак не е доволен от мене, но какво да правя? Щях да му изпратя покана за някоя оперна премиера, той много обича всякакви премиери.

Навън бе станало доста хладно, вятърът мъкнеше ниско над града жълти разпокъсани облаци. И катедралата сякаш бе залята с гъст зарзалев сок, кубетата ѝ мътно проблясваха под небето. Никакви хора не се мяркаха по площада освен тия на паметника, запътени към своята безкрайна участ. Нямах никаква връхна дреха, затова побързах да се пъхна в колата. И тъкмо бях потеглил, усетих зад себе си някакво човешко движение. Така се стреснах, че заковах на място колата. И се обърнах рязко назад с чувството, че в следния миг ще ме сполети жестокият удар – на обвита в плат метална тръба, както обикновено се случва. Разбира се, нищо подобно не стана – от задната седалка ме гледаше уплашено женско лице, доста продълговато, опулено, бледо. Едва повярвах на очите си.

– Какво правите тук? – креснах аз гневно.

Разбира се, не бях толкова ядосан, колкото засрамен от собствения си страх. Но за ядосване си беше – как тъй ще се пъха без разрешение в колата ми?

– Нищо, чаках ви – отвърна тя уплашено. – Но вие тръгнахте толкова бързо.

– Защо ме чакахте?

– Не ме ли познахте? – попита тя учудено.

– Откъде да ви познавам? – отвърнах аз почти грубо.

Разбира се, това не е най-добрият начин да се разговаря с млади момичета. А тя наистина беше съвсем младо момиче, около двайсетинагодишно, в тоя момент ми се стори малко немито и износено.

– Ами ние бяхме заедно в ресторанта... И вие специално ме погледнахте.

Глупости – специално! Може и да съм я погледнал, но сигурно съм си мислил за нещо друго. И изобщо не обичам ресторантски момичета, тия малки хоботници, които смучат алкохол много по-добре от организираниите хамали. Пък и как да ги види човек, като непрекъснато са обвити в облаци цигарен дим.

– Е, добре де!... И нима това е причина да се напъхате в колата ми?

Гневът ми бе преминал, бе се превърнал в леко раздразнение.

– Ами аз ви чаках! – отвърна тя. – Вие нали казахте по едно време, че ще си тръгвате... А навън ми се стори много студено.

– Откъде разбрахте коя е колата ми?

– Нямахте друго пежо... Пък и вратата беше отворена.

– Да, добре! И за какво ме чакахте?... Ако ми е разрешено, разбира се, да попитам?

Но тоя вид ирония надали действа на момичета като нея, на младите хоботници, искам да кажа. Тя само примигна и отвърна протичко:

– Исках да ви помоля да ме заведете до вкъщи... Защото е вече късно и трамваите не работят.

Е! Не толкова глупав претекст!... Но на такава въдица обикновено кълват по-млади или доста по-стари шарани от мен.

– Къде живеете?

– Към Централния затвор – отвърна тя сериозно.

Ама пък посока! Пък може да не е претекст! Как се бяхта дотам пеша посред нощ! Това си е цяло пътешествие.

– Виж какво, момиче – отвърнах аз с доста променен тон. – Вие сама видяхте, че изпих няколко чаши... Как да се мотая из града в това състояние? Представете си, че ме срещне някой патрул на КАТ!...

– Вие нали и без това си тръгнахте? – попита тя учудено. – С колата, искам да кажа...

– Е, да, но щях да мина по странични, тъмни улици.

– Да, прав сте, щом е така! – отвърна покорно тя и посегна към вратата.

Много по-късно, когато това немито и нескопосно момиче по един или друг начин стана част от живота ми, тая нейна примирена покорност щеше да къса из ден в ден сърцето и нервите ми.

– Чакайте! – казах аз. – Къде тръгнахте?

– Ами щом е така!

– Ще ви закарам поне до пиацата за таксита.

– Не, няма нужда!

И слезе от колата. Но като видях нейната убита, някак несвятна походка, не разбрах как съм излязъл навън. Като я настигнах, тя плачеше, безмълвно наистина, но сълзите обилно течеха по лицето ѝ. Съвсем се обърках. С моето малко хладно и може би отчуждено сърце все пак не можех да понасям женски сълзи, те винаги ме разстройваха. Изглежда, момичето не беше това, което отначало помислих.

– Ако нямате пари за таксита – казах аз, – с удоволствие ще ви услужа. Как тъй ще вървите пеша по това време!

– Не, не! – възкликна тя. – Не, няма нужда!

Горда на всичко отгоре! Ако не се беше разплакала, щях отново да я нахокам. Горда, пък се пъха в чужди коли!

– Добре, вървете с мен, ще ви закарам! – казах аз. – Докато не сте се удавили в тия сълзи.

И тръгнах ядосан към колата си. Тръгнах, но не чух никакви стъпки след себе си. Като се обърнах, тя стоеше с гръб към мен и гледаше към небето тъй, сякаш се готвеше да полети към него. Това усещане беше много силно, струваше ми се, че вятърът всеки миг ще я отведе – толкова лека и безплътна ми се стори в тоя миг.

– Хайде, защо не идвате? – попитах аз нетърпеливо.

Тя тръгна послушно към мене, после нерешително спря.

– Не смея да се върна у дома – каза тя. – Страх ме е...

– От кого ви е страх?

– От майка ми... Тя и без това няма да ме пусне по това време. Пък и да ме пусне – все едно. Вие нямате представа що за човек е тя! – В гласа ѝ прозвуча съвсем искрено отвращение.

– Добре де, тогава какви комедии ми устройвате?

Тя примига смутено, после каза просто и ясно:

– Аз... аз си помислих, че вие ще ме поканите...

Сега ми е трудно да си представя чувствата, които тогава съм изпитвал. Не бях нито стреснат, нито ядосан, нито изненадан дори. От всичко най-малко бях съблазнен, разбира се. Гледах я такава неустойчива, недооблечена, вятърът увиваше роклята около слабичките ѝ бедра. Не усещах никакъв срам в нейните думи, никакво стеснение, но и никакъв порок в същото време, сякаш не говореше с мен, а с леля си. Именно тогава в мен трябва да се е родила милостта или някакво

друго чувство, доста непонятно, но все пак естествено. Въздъгнах, вдигнах рамене и измърморих:

– Ами да вървим тогава!... Няма да ви оставя на улицата.

Лицето ѝ изведнъж светна, вятърът сякаш изтри с ръка сълзите ѝ. Случаят явно беше по-невинен, но в същото време и много по-лош, отколкото съм могъл да очаквам. Но дори не се мъчех да размишлявам в този миг. Всъщност кой ли би могъл да ги разбере истински тези днешни момичета, като те сами себе си не разбират.

– Как се казвате? – запитах аз.

– Доротея...

– Е, добре, Доротея, изглежда, че все пак знаете доста за мен... Името ми, марката на колата. А как разбрахте, че жена ми няма да ви напердаши, като отидем сега у дома?

– Вие сте разведен – отвърна тя. – И живеете съвсем самичък.

– А това откъде знаете?

– Ами докато ви чакахме на масата, Жан разказа за вас разни работи... Хвалеше ви, разбира се. Каза между другото, че сте сопнат, но много добър човек.

Да, ясно, трябваше да се досетя. Но и момичето не беше толкова загубено, колкото изглеждаше на пръв поглед. Много добре бе съобrazilo какво трябва да се направи. И не разиграваше ли сега, без самò да разбира, някаква много тънка и далечна игра? Никак не беше изключено. Само едно нещо много ясно съзнавах в този момент – въпреки всичко в нея нямаше ни хитрина, ни преднамереност. Това поколение е всъщност достатъчно лишено от скрупули, за да има нужда от лъжи и тънки преструвки.

Качихме се в колата, аз отново я оставих да седне отзад. Нямах никакво желание да скъсявам първоначалната дистанция. Дори да е имала някаква инстинктивна хитрина в себе си, нищо няма да я огрее. Така се беше сгушила в гъгъла, че не я виждах дори в огледалото за обратно виждане. Мълчеше си, може би бе заспала. Не беше никак чудно, приближаваше три часът. А тя, естествено, бе преживяла доста неизвестности и несгоди, докато си хване това глупаво пиле, каквото бях аз. Както и да е, чувствавах се съвсем нормално. Пък и обичам да карам нощем по пусти улици, по булеварди, из които вятърът мъкне пияници и мръсни хартии. Обичам да усещам как ме облъхва топлият дъх на мотора, как го поемам на едри глътки като от кислороден мехур. Ще я оставя да спи в хола, разбира се. В най-лошия случай да ми задигне някоя от голите абаносови фигурки, които моят брат бе донесъл от Африка. А сега-засега най-важното беше да се качим незабелязано в асансьора. Не че държа толкова много на чуждите мнения, но младата лейди явно не ми подхождаше. Пък и с тоя блудкав вермут в стомаха кой знае как щяхме да изпълим четиринайсет етажа. Живеех на последния от тях, над мене имаше само облаци, небе и добре охранени, мързеливички музи.

Но, слава богу, асансьорът работеше. Отключих вратата и я въведох с облекчение.

– У вас свети! – каза учудено тя. – Наистина – да не е дошла жена ви?

– Не се страхувайте – отвърнах аз шеговито. – При всички случаи боя ще изям аз...

Едва сега успях да я разгледам по-добре. Пристъпваше пред мен с малко странна походка – много лека и малко скована в същото време – като гълъб или като чайка, която предпазливо крачи по мокрия пясъчен

бряг. Беше облечена в евтина басмена поличка и някакво черно елече – и двете доста омачкани. Не носеше чорапи, макар че пролетта беше доста хладничка. Нямаше чанта или джобче по дрехите, не държеше в ръцете си ни ключ, ни дори носна кърпичка – приличаше наистина на птичка божия, която спи нощем по клоните на дърветата. Доротея огледа предпазливо обстановката, после обърна към мен прозрачните си очи.

– Много хубаво е у вас! – каза тя искрено.

– Не намирам...

Наистина нищо особено. Нямам склонност към вещи, а най-хубавите от тях бе прибрала жена ми, с основание, разбира се, понеже ги бе купувала самата тя. Имаше няколко добри картини по стените, пиано и много хубав виенски мокет на пода, нежно портокалов на цвят, който отначало много ме дразнеше. И мокета бе купила жена ми, с валута при това, макар че бяхме вече разведени. Казваше, че отива много хубаво на цвета на стените, с тая типично женска логика, която ги задължава да си ушийт син костюм, ако случайно имат синя чантичка. А според мен най-добре отиваше на черния, плътен цвят на пианото, много красиво и старо, което отлично се открояваше на нежния тон. Доротея отиде право при него, отвори капака и внимателно разгледа поизхабените жълтеникави клавиши.

– Това ли е вашето пиано? – попита тя. – Искам да кажа – на него ли работите?

– Да, на него...

– Не е ли много старо? – попита тя разочаровано.

– Нищо, върши ми работа.

Тя отново вдигна към мен прозрачните си очи. Първоначалното ѝ стеснение беше съвсем изчезнало, сега се държеше така естествено, сякаш бе у дома си.

– Ще ми изсвирите ли нещичко? – помоли се тя. – Съвсем малко макар... Но да бъде ваше, естествено.

– И за какво ви е?

– Искам да усетя какъв човек сте... Макар да не разбирам много от музика.

Това ми се видя интересно. Малкият нощен хоботник, колкото и да бе симпатичен и странен, какво ли можеше да открие в един откъс? Но от жените, както се бях уверил през моя доста дълъг живот, всичко може да се очаква. Както от жена ми например. Тя си бе отишла от мен съвсем внезапно, без никакви особени причини. Или поне на мен така ми се струваше. Нямахме ни причини, ни основания, просто си отиде, дори без баналния скандал или сълзи, които се полагат в такива случаи. Няма жена на тоя свят, която поне веднъж през живота си да не направи нещо безумно и непоправимо. Просто се чудехме какво да измислим на бракоразводния процес. Може би вече съжаляваше, но не беше от хората, които се връщат назад по средата на пътя. Прежълтя като отровена на процеса, излезе навън и едва тогава заплака. Престорих се, че не съм забелязал – за мое удобство, разбира се. Не съжалявах особено, макар че я обичах. Беше много силна и властна натура, непрекъснато ми налагаше своя стил на живот. И аз едва съществувах в артистичния безпорядък, в който живеех. След това останах сам, отначало бях много попродуктивен, някои критици казваха, че се намирам в подем на таланта.

Доротейя стоеше пред мен и чакаше.

– Много е късно – казах аз колебливо. – Ще събудим съседите.

– Съвсем тихичко! – помоли отново тя. – Никой нищо няма да чуе.

Позамислих се малко. Преди два дни бях завършил нещичко и все още не знаех как изглежда. Нарочно го бях оставил настрана за някое време, колкото да поузрее само, пък и аз да се отдалеча от него. Но докато още работех, усещах в себе си слабички гласове на вътрешно ликуване. А това не беше малко. Имах доста трезва преценка за своето творчество, разчитах повече на моята музикална култура, отколкото на някакво вдъхновение. Според мен човек да разчита само на таланта си е все едно да разчита на вятъра да подкара колата му.

– Ами тогава седнете! – казах аз.

– Къде да седна?

– Където искате...

Тя седна на първата табуретка, която се мярна пред очите ѝ. Всъщност не седна, а сякаш кацна там като зиморничаво врабче. И щом докоснах клавишите, изведнъж забравих за нейното съществуване. Винаги просвирвах нощем това, което бях написал през деня. Лошо работя, когато в очите ми блести слънцето, изобщо не обичам ясни слънчеви дни. Истински мога да почувствавам своята музика само нощем или в някой тих, дъжделив ден, когато ярките блясъци на деня и природата не са пред очите ми.

И сега, докато свирех, отново усетих тия леки изблици на вътрешно ликуване. Увлякох се и изсвирих всичко докрай. Май че съвсем заприличах на тия глупци поети, които се опиват от собствените си стихове и мъчно се сецат да спрат, като почнат веднъж. Едва когато свърших, се досетих, че не съм сам. Повдигнах глава и я погледнах. Нейният вид можеше само да ме поласкае.

– Хареса ли ви? – запитах аз шеговито.

– Много! – отвърна тя спонтанно.

– А знаете ли как се казва?

– Знам! – отвърна тя протичко. – Нарича се „Кастилски нощи“...

Надали щях да се слиям повече, ако внезапно ме беше ухапала. Там е работата, че композицията наистина се казваше „Кастилски нощи“. Но това знаех само аз и никой друг човек на света. Не бях го написал дори на нотните листове. Гледах я тъй, сякаш не беше човек, а някакво провидение.

– А откъде знаете? – попитах аз едва-едва.

– Просто знам...

И докато я гледах все така слиян, тя добави споконно:

– Аз не съм съвсем като другите... Аз съм луда...

Аз не съм млад човек. Но не съм и стар, миналата есен навърших ония фатални четиридесет години, които в днешния свят се смятат за последния предел към зрялата възраст. На вид изглеждам може би малко повече. За това впечатление най-много допринася гъстата ми, но доста посивяла коса. И двете дълбоки бръчки, които разделят на две малко хлъгналите ми бузи. Всичко това се усилва и от моята обичайна неприветливост и сдържаност. А всъщност не съм чак толкова неприветлив човек, разговарям възпитано и любезно, дори имам не лошо чувство за хумор, което добре се връзва с моето сериозно лице. Минавам за най-добрия специалист по филмовата музика. Не е кой знае какъв комплимент, но поне нямам никакви материални грижи. Написал съм и няколко други, по-сериозни неща, две-три от които са много известни.